

KALEŽ I POKAZNICA JURJA DIVNIĆA U ŠIBENIKU

Josip Ante Soldo

Ninski biskup *Juraj Divnić* (1475—1530) poznat je našoj povijesnoj znatosti najviše po pismu što ga je uputio papi Aleksandru VI (1492—1503) nakon kobne bitke na *Krbavskom polju* (1493). On je u njemu, na molbu hrvatskog banovca Gašpara Perušića i preostalog plemstva u Lici, opisao teški poraz u kojem su »odabrani knezovi, velikaši, vojskovođe, kapetani, vrijedni svake slave i časti, platili tjelesni porez, što su ga dugovali prirodi«. Divnić je upozorio papu neka se sjeti »što očekuje susjed, kad gori obližnji zid« i stoga neka »skrati nevolje potlačenih...« te što prije pošalje pomoć.¹ Osim toga, u »najrodoljubnijem djelu hrvatske renesanse«, u *Planinama Petra Zoranića*, vidno mjesto zauzima ninski prelat kao »dobri i poštovani i dostojni pastir«.²

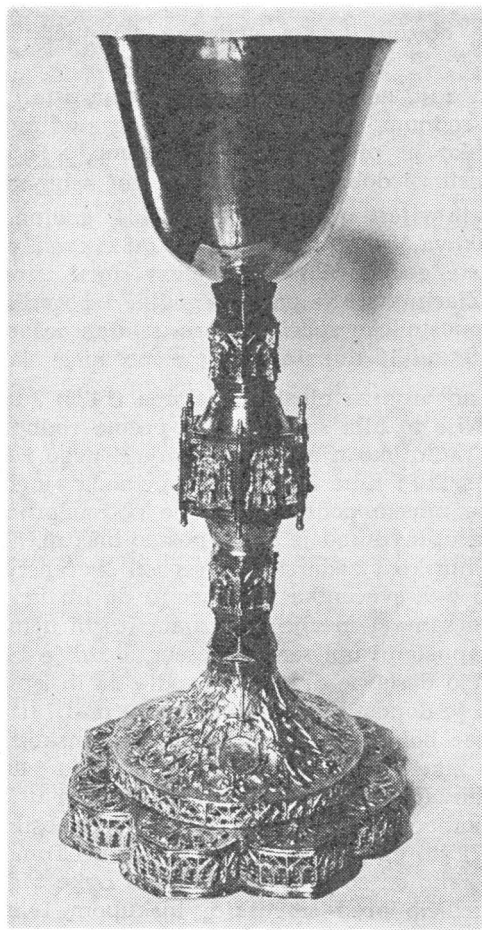
Juraj Divnić (Difnico) potekao je iz šibenske plemićke obitelji koja se u XIV st. preselila iz Skradina u Šibenik.

Članovi obitelji ekonomski su jačali u toku XV st. službama u gradskoj upravi i vojsci. Neki su se istakli u borbama protiv Turaka, kao i sam Jurjev brat Šimun kojega je 31. srpnja 1490. papa Inocent VIII imenovao vitezom uz novčanu nagradu.³ Isto tako je Petar Divnić bio zapovjednik šibenske galiije (1487) i zbog junaštva dobio 1500. godine od mletačkog dužda otok Kaprije za sebe i za svoju braću Šimuna, Nikolu i Jeronima uz 5 dukata godišnjeg plaćanja državnoj komori, a na otok su morali primati pribjeglice s kopna što su, osobito od 1510. godine bježali pred turskim napadačima.⁴ Nešto kasnije, od pol. XVI st. Divnići su kao nasljednici Dragojevića postali gospodari otoka Murtera.⁵ Osim toga, posjedovali su i drugih zemalja u raznim krajevima šibenskog kotara, kako spominje K. Stošić prema diobi 1576. godine.⁶

Ekonomsko jačanje obitelji omogućilo je da su se njeni članovi istakli i u kulturnom životu svoga grada. Braća Juraj, Nikola i Šimun aktivno su sudjelovali u gradnji stolnice Sv. Jakova. Oni su se 1444. godine obavezali da će o svom trošku podići petu kapelu — travej s desne strane od vrata.⁷ U ugovoru s Jurjem Dalmatincem 1446. godine spominje se kao prokurator gradnje Nikola Divnić.⁸ Obitelj je s drugim šibenskim plemićkim obiteljima

bila fundator kapele Sv. Lovre u Morinju. Godine 1441, nakon smrti rektora Ivana Lažanića, fundatori su izabrali Grgura Račevića, a među njima spominje se Juraj, poslije biskup i Nikola u ime ostale braće.⁹ Kad je Jurjev rođak Augustin Divnić, pok. Nikole, otišao zbog trgovine na istok, ostavio je bogate darove crkvama u slučaju svoje smrti: 100 zl. dukata za gradnju stolnice, po 100 malih lira crkvi Sv. Franje i Dominika za misnice, dok je za misnice dao po 5 dukata franjevačkom samostanu u Krapnju i crkvi Sv. Marije u šibenskoj tvrđavi.¹⁰

Iz toga roda, za vremena Jurjeva, bili su ugledni franjevci u samostanu Sv. Franje. To je Jeronim koji je 1440. i 1452. godine bio provincijal, a 1455. papa Kalist III (1455—1458) postavio ga je generalom i prokuratorom cijelog



Kalež Jurja Divnića u Šibeniku (foto Ž. Bačić)

reda.¹¹ Osim njega, bio je učitelj bogoslovlja Nikola koji je bio tri puta provincijal i 1593. godine pohoditelj franjevačkih provincija izvan Italije.¹² Obojica su bila zaslužna za gradnju samostana i crkve Sv. Franje, o čemu svjedoči sačuvana ploča.¹³ Nikola je kao fundator kapele Sv. Franje i Andrije apostola »extra et prope muros Civitatis Sibiricensis in loco Psare nuncupato« 1530. godine 20. XII dobio iz Rima oprost za one koji pomognu njeno podizanje i popravljjanje. Na toj svečano islikanoj diplomi sa slikom Raspetog i ispod križa Bogorodice i Ivana, sv. Andrije apostola i sv. Franje u uglu je plemićki grb Divnića.¹⁴ Prema Galvaniju,¹⁵ on je bio crveno polje s kosom gredom zlatne boje. U crvenim poljima je po jedna rascvjetala ruža od šest latica.¹⁶ Isti se grb nalazi uklesan u kamenu koji je uzidan u zid samostanskog dvorišta okružen slovima u majuskuli: »N.F.D.S.T.D.« Nikola se u ime franjevacu odrekao 1531. godine 10. V prihoda od oporuke u korist gradnje šibenske stolnice, kako je gradsko vijeće bilo zaključilo.¹⁷

Pa i poslije je obitelj davala vrijedne zapovjednike ali i kulturne radnike.¹⁸

O Jurjevu školovanju ne znamo ništa ali prema ustaljenoj praksi, nakon osnovnih znanja u rodnom Šibeniku, sigurno je studirao negdje u Italiji. Stošić naglašava kako je pjevao latinske pjesme, a njegovo dobro poznavanje latinskog jezika i dobar stil pokazuje već spomenuto pismo.

Najranija poznata vijest o njemu je iz 1464. godine, kad je 3. srpnja nakon smrti don Jakova Vukše dobio nadarbinu crkve Sv. Marije Magdale (Mandalena).¹⁹ Iste godine dobio je nakon smrti istoga Vukše posjede crkve Bl. Marije u Zlarinu, što je papa te godine i potvrdio jer je ta kapela bila »dispositioni apostolicae specialiter reservata« još od Bonifacija VIII (1294—1303) i prihode od 16 dukata godišnje morao je slati papi.²⁰

Pa i nakon imenovanja za ninskog biskupa (1475) Juraj je bio povezan sa svojim krajem. Nije to bila samo ljubav prema rodnom gradu i obitelji koju je zaštićivao i radio oko njezina uzdizanja,²¹ nego i zbog teškog stanja ninske biskupije, a samim time i slabljenja prihoda »mensae episcopalis«. ²² Već od 1432. godine ninsko područje bilo je pod udarom turskih napada, a stanje se pogoršalo upravo kad je Juraj postao biskup.²³ Siromaštvo i nesigurnost prisilili su ninsko i zadarsko ili seosko svećenstvo, 42 župnika, da 1482. godine pošalju dva svećenika u Veneciju da im isposluju oslobođenje od desetine državi, a sama Venecija nije znala što bi učinila od grada Nina jer je bio potpuno zapušten i uništen.²⁴ Mletački dužd je 1484. godine (24. IV) olakšao plaćanje Jurju desetine državi i odredio da ih isplati u dva puta, za Uskrs i Božić, ali mu je dopustio da prihode može nositi u druga mjesta, gdje ih je vjerojatno mogao bolje unovčiti.²⁵ Osim toga, ninskog prelata je posebno pogodilo pustošenje Like i Luke. Stoga je Juraj dobio 1487. godine od pape dozvolu da može zadržati posjede crkvenih nadarbina u šibenskoj biskupiji što ih je uživao kao kanonik šibenske crkve, a što je iznosilo 8 dukata,²⁶ i stoga je nastao spor (1487) što ga je vodio u njegovo ime Toma Divnić i sigurno ga dobio tvrdnjom kako su se prihodi iz Like i Luke vidno smanjili.²⁷ Iste godine Juraj se parničio pred šibenskim biskupom Ivanom Tolinićem sa skradinskim biskupom, ali zbog nečitljivosti spisa, uništenog od vlage, ne može se znati pobliže o sporu.²⁸ Isto tako se Juraj odrešito borio sa zadar-

skim i ninskim plemićima zbog desetina pa zato nije ni prisustvovao Late-ranskom koncilu 1515.²⁹ Svoje prihode je sigurno poboljšao jer je zbog slaba zraka u Ninu papinom dozvolom stanovao u Zadru³⁰ i zamjenjivao odsutnoga zadarskog nadbiskupa Ivana Čipika.³¹ Poboljšanom ekonomijom pred kraj života obnovio je ninsku stolnicu, možda i sakristiju te je providio crkve-nim posudem i ruhom.³²

Jurjevo zanimanje za Šibenik i njegove malene crkvice po šibenskom polju vidljivo je iz arhivskih vijesti. Tako je 1483. godine (27. II) fundator crkve Sv. Trojstva u Šibeniku optužio rektora Ivana Dragobinića da je otu-đio »pro libido suo« oltarsku sliku. Optuženi je izjavio kako je to učinio po naredbi ninskog biskupa i da se slika nalazi u nekoj crkvi Sv. Marije. Juraj Šižgorić, generalni vikar, naredio je da se pala vrati natrag.³³ Divnić je oba-šao svoj kraj 1484. godine kad je vizitirao oba šibenska samostana benedik-tinki, Sv. Spasa i Sv. Katarine, te je 17. srpnja pohvalio redovnice.³⁴ On je 15. siječnja 1489. sklopio ugovor s drvodjelcem Cvjetkom Miložićem da za 40 lira popravi vrata i krov crkve Sv. Silvestra u Donjem polju do Sviječ-nice.³⁵ To je nadarje Juraj uživao i 1492. godine kad je 18. lipnja dao bri-jaču Miji pok. Ivana crkve Sv. Jurja i Silvestra na tri godine u najam zajed-no sa zemljama crkve Sv. Kuzme i Damjana u Orišju za 50 dukata. U spisu se naglašava ako obrađivač bude oštećen »per Turchos aut alios hostes«, da će mu šteta biti nadoknađena.³⁶

Juraj je posebno bio povezan uz crkvicu Sv. Marije Griblje (Garba) u Donjem polju. Godine 1489. kao njen rektor izmijenio je neke zemlje s Petrom Mihitićem.³⁷ U toj gotičkoj nadstvođenoj građevini sa zvonikom na preslicu u Jurjevo doba častila se Marijina slika, kako piše i u Inventarima Nove crkve u Šibeniku iz 1553—1662. godine.³⁸ Za sliku se brinula bratov-ština Gospe Milosrđa (Val-Verde). Bratovština je okupljala većinu šibenskih plemića i građana. Među »numero de inobeli« (!) upisani su Ciprijan Niko-lin Divnić, te Petar, Ciprijan Jurjev i Juraj biskup.³⁹ U toj najdjelotvornijoj šibenskoj bratovštini Juraj nije bio samo učlanjen nego je njene članove poticao na gradnju dvorane (sale), a i vlastite crkve. On je 10. kolovoza 1490. blagoslovio početne radove renesansne Nove crkve koju je, među osta-lima, gradió i Nikola Firentinac. Da bi bratovština mogla uspješnije podići tako veliku crkvu, Juraj joj je 1492. godine podijelio oproste vezane uz novčanu pripomoć⁴⁰ i pomogao preuzimanje crkvice u Griblju (1492) jer se i tako moglo doći do sredstava za gradnju Nove crkve gdje je poslije smještena slika sv. Marije Griblje.

Povezanost s rodnim krajem odrazila se i u neobičnom poklonu Jurja Divnića šibenskim crkvama. On je 1505. godine darovao četiri kaleža s pa-tenama od pozlaćena srebrnog lima — argenti aureati. Šimun je, kao posla-nik svoga brata, dao 26. veljače crkvi Sv. Dominika kalež u ruke samostan-skog priora Blaža. Dan poslije, 27. veljače, darovao je kalež benediktinkama sv. Katarine (Dolac) u ruke njihova prokuratora Jurja Demarlinis i opatice Franjice Kamenarić. Posljednji dan veljače, u dominikanskoj crkvi, predao je treći kalež crkvi Sv. Marije Griblje čija je slika tada, naglašava se u spisu, smještena u novu kapelu sv. Marije u Novoj crkvi. Kalež je dao pro-kuratorima istoimene bratovštine Ivanu Bangvariću i superioru Šimunu Jurjevu. Istoga dana isti prokurator i superior primili su četvrti kalež za

crkvu Sv. Marije Magdalene koja se nalazila »in pucta porecta ad portum Sibenici« (Mandalena).⁴¹

Kaleži su u predajnim spisima poblize opisani. Tako je kalež darovan dominikancima, pred svjedocima Jakovom Mišićem i majstorom Stjepanom Mandarićem, imao s jedne strane lik Marije s Djetetom u ruci, a s druge mučenika sv. Petra. Kalež je morao služiti kapeli podignutoj tom svecu u samostanskoj crkvi. Jedini je uvjet bio — a taj se ponavlja i u drugim darovnicama — da se kalež nije smio prodati ili otuđiti, na što su se obvezali prior i ostali redovnici uz novčanu kaznu za četvrtinu više od vrijednosti kaleža uz garanciju svojih dobara tadašnjih i budućih. Drugi kalež predan pred kanonikom Matom Andreisom, pok. Lucijana, i klesarom Lukom Masarinićem, imao je likove Marije s Djetetom i lik sv. Katarine. Treći, predan pred majstorima užarom Ivanom Mandarićem i limarom Bernandinom, pok. Ivana Marka, imao je jednako lik Marije a s druge strane sv. Jeronima. Jedino je kalež — darovan pred istim svjedocima — jer je crkvicu držala bratovština Gospe Milosrđa — crkvi Sv. Magdalene s njenim likom i Marijinim, imao uvjet da se s njim svake godine mora reći pjevana misa na blagdan svete (22. srpnja) »in remissionum omnium peccatorum eiusdem reverendissimi domini episcopi«.

Od tih kaleža sačuvao se samo jedan u Novoj crkvi, danas u biskupskoj riznici.⁴² Na njemu nema, doduše, nikakvih likova. Na podnožju su tri kružna prostora, promjera 15 mm, određena za medaljone. Na jednom od tih prostora, s unutarnje strane, zlatar je urezao nožićem grb Divnića nad kojim je biskupska mitra a njene vrpce vise oko grba, dok je na drugom nespretno urezano slovo M. Tradicija tvrdi da je to kalež što ga je Juraj darovao Sv. Mariji Griblje — Novoj crkvi. On je poslije doživio preinake.

Kalež je danas visok 34,5 cm, promjer podloge je 15 cm, a kupe 12,5 cm. Plošna je velika, promjera 24 cm s udubljenjem na sredini u širini od 12 cm, a ono laganom kosinom prelazi u jajoliki oblik fonda, promjera 10,6 cm.

Podnožje je u obliku osam latica s nešto jačim obodom. Na njemu je učvršćen ukras od niza četverokutnih gotičkih dvostrukih prozora na kojem je podloga s iskucanim ukrasom trolista u svakoj latici. U obliku kruga smješten je drugi red podloge koji se lagano sužava prema gore, a pričvršćen je nizom završetaka gotičkih prozora. Gornji red je ukrašen bogatim biljnim ukrasom, pravilno razrijeđenim, i obavija male kružnice određene za medaljone.

Držak se dijeli u više dijelova. Iznad podnožja je na ravnim malim plohamo jednostavni ukras ukrštenih poprečnih crta s križićem u sredini. Preko profiliranih linija držak se nešto širi sa šablonskim ukrasima gotičkih prozora, a s nekoliko okruglih dodataka koji se šire prema gore. Na njima je nodus ukrašen šablonama od šest gotičkih kašteleta u kojima su teško prepoznatljivi sveci. Šablone spajaju okrugli stupići s kuglicama na vrhu. Preko okruglih umetaka držak se sužava te se ponovno pojavljuju ukrasi kao i ispod nodusa. Jednostavna, bez košarice, kupa je dosta velika (19,5 cm visine).

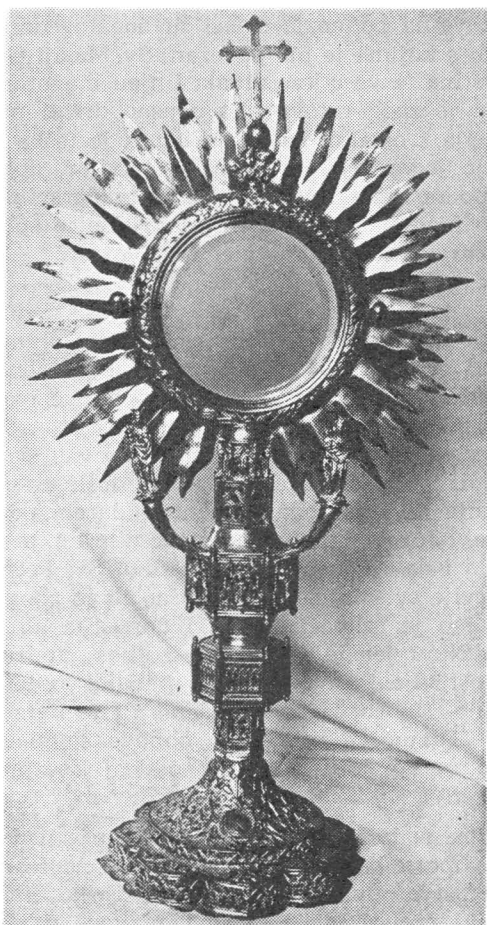
Kalež nema punce. Iako su njegovi dijelovi ukrašeni šablonama, ipak vrsnoća bogatog ukrasa podnožja pokazuje dobrog majstora. Bujnost ukrasa,

pravilnost i sklad pokazuje kad je izrađen i to kad se ukrštavaju gotički rad s renesansnim. Mislimo da se može postaviti na kraj XV i početak XVI st. kad je Juraj naručio i darovao kaleže šibenskim crkvama.

Međutim, kalež je preinačen poslije. Tada su umetnuti okrugli stupići u nodusu i obli prijelaz ispod i iznad njega. Time je kalež dobio na veličini ali je sigurno izgubio na ljepoti.

U istoj riznici čuva se iz iste, Nove crkve, i *pokaznica*. Na njezinu podnožju smješten je među bujnom igrom lišća medaljon s grbom Divnića, biskupskom mitrom i vrpcama što padaju niz grb.

Pokaznica je veličine 51,4 cm. Podnožje je kao i kod kaleža s istim motivima. Međutim, manji nodus ukrašen je gotičkim pravilnim lukovima s



Pokaznica Jurja Divnića u Šibeniku (foto Ž. Bačić)

okruglim stupićima na uglovima, što je kasniji dodatak. Jednako su pri popravljanju umetnuti stupići kod većeg nodusa, što je učinjeno i s kaležom. Iz nodusa izviru dvije grančice na kojima su gotički likovi, na desnoj Marija s Djetetom, a na lijevoj sv. Magdalena sa svojim atributom u ruci — posudom pomasti. Preko kružnih umetaka i ukrasa od gotičkih prozora s okruglim stupićima širi se pokaznica sa zrakama, okvirom ukrašenim girlandama od lišća i voća povezano vrpcom, a na vrhu je umetak od oblaka s dvije glavice anđela te kugla s križem. Taj dio pokaznice kasniji je umetak i ne pripada ni stilski ni po radu donjem dijelu koji je pripadao daru Jurja Divnića. I pokaznicu i kalež preuređio je neki kasniji majstor. Prema pokaznici koja pripada baroku, ti umeci i popravci mogli bi biti iz XVIII st. Međutim, pokaznica nije napravljena od kaleža što ga je Juraj Divnić darovao crkvi Sv. Magdalene nego moćnika ili pacifikala, jer kod njih iz nodusa izlaze grančice s likovima.

Dva gotovo istovetna podnožja ostaci su bogatog dara ninskog biskupa crkvama u Šibeniku s kojima je bio povezan: Sv. Mariji Griblje i Sv. Magdaleni koju je bratovština Nove crkve držala i njen inventar prenijela u svoju crkvu u gradu kad je zbog ratova bilo opasno držati na periferiji dragocijenosti. Komparacija s ostalim kaležima u nas je teška jer su ta dva primjerka, od kojih je jedan vjerojatno bio relikvijar, dobila veće preinake ali sudeći prema podnožjima razlikuju se od zadarskih koji su bliži gotičkom načinu, kao i od kaleža Dragonjića iz riznice splitske stolnice. Oni stoje između njih, što odgovara darovnici Jurjevoj.

* * *

Nakon povratka s arkadijskog putovanja *Petar Zoranić* slikovito opisuje »ječno tuženje« nad grobom »*Divnića pastira*«. U žalobnoj pjesmi Rosjaka iznosi se Jurjeva veličina jer dok je on bio — bio je napredak, bili su svi siti, bilo je sve dobro, a »sad je tribi u zajam — surotnu prositi«. Bez obzira na pjesničko pretjerivanje, sigurno je Divnić izazivao svojim životom i radom divljenje pjesnikovo. Do njega je sigurno došlo zato jer se Divnić zauzimao oko uzdizanja duha naroda izloženog udarcima jačega neprijatelja, osobito 1499. godine.⁴³ Juraj je molio za pomoć u hrani, brinuo se za smještaj ninskih benediktinki i doveo ih u Zadar u crkvu Sv. Petra Starog.⁴⁴ U stolnicu je prenio relikvije sv. Marcela, a pokušao ih je zbog opće nesigurnosti prenijeti u Zadar, što je mletačka vlast i dopustila ali ih je morao zbog građana ostaviti u Ninu jer je njihova prisutnost umirujuće djelovala na psihi stanovnika ostavljenih na milost i nemilost neprijatelju. Tijelo je čak bilo 1502. godine u općoj zbrci ukradeno ali je ubrzo pronađeno u Šibeniku i vraćeno.⁴⁵ Divnićeve briga oko obnove stolnice u Ninu, njegova kultura i možda i osobni doticaj bili su poticaj Zoraniću da mu posveti stihove pune poštovanja.

Međutim, još više je izazivalo divljenje Zoranića nad osobom Jurjevom zbog njegova stalna boravka u Zadru bez obzira na teškoće i nesigurnost. Podržavanje stanovništva odvažnom i usrdnom riječju bilo je tada potrebno, a zadarski i šibenski prelati bili su više vani nego u svojim biskupijama. Naprotiv, Divnić je bio uvijek na rodnoj grudi i stoga je on za Zoranića

pravi pastir a ne najamnik jer je sve svoje sposobnosti upotrijebio na dobro naroda: »jer nisi zakriven — držal talant pridan — da bil je udvojen — to-bon i koristan«. I nadao se pjesnik da će još više proslaviti pravog »baščinca« Jurja: »More bit rečenje — drugoč mnoom resnije — bit će u tve poštenje — slojeno hitrije«.

Zoranić nije to obećanje izvršio. Ovaj sitni prilog neka pridonese boljem upoznavanju rada i života toga našeg »baščinca«.

BILJEŠKE

¹ Vj. Klaić, Pismo Divnića biskupu u Ninu o turskim napadajima, Vjesnik hrv. slav. dalm. zemalj. arhiva V/1903. 248—251. Veći dio pisma preveo je P. Grgec, Hrvatski Job šesnaestoga vijeka. Ban Ivan Karlović, Zagreb 1932, 17—21. Pismo je upućeno 27. IX. 1493; Vj. Klaić, Povijest Hrvata, red. T. Macan, Zagreb 1973, sv. IV, 230. i 237.

² P. ZORANIĆ, Planine, red. Vj. Štefanić, Zagreb 1942, 187.

³ D. Farlati, Illyrici sacri, sv. IV, Venecija 1769, 223; K. Bianchi, Zara cristiana, vol. II, Zadar 1880, 216; F. A. Galvani, Il re d'armi, vol. I, Venecija 1884, 83.

⁴ F. A. Galvani, n. dj., 84.

⁵ K. Stošić, Sela šibenskoga kotara, Šibenik 1941, 227.

⁶ Te su zemlje bile u Betini, Artiću, Bilavi, Brižinama, Opačjem polju, Prapatnici, Ozebljiji, Staroj, Stanici, Dubokim docima, Zastenici, Pričnici, Paruljici, Arsanu i Mladjoj Plasi. S. Stošić, n. dj., 227.

⁷ Biskupski arhiv — Šibenik (unapred BAŠ), vol. 17, sv. I, 104—105; D. Frey, Der Dom von Sebenico und sein Baumeister Giorgio Orsini, Jahrbuch des Kunsthistorischen Inst, der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege, Beč 1913, Bd. VI, Heft I—IV, 134, br. 30.

⁸ BAŠ, vol. 263, fol. 166r—167.

⁹ Hist. arhiv Zadar (unapred HAZ), Šibenski bilježnički arhiv, spisi Antuna Campolonga, br. 9, fasc. VIIa, fol 68—68r.

¹⁰ HAZ, Šibenički bilježnički arhiv, spisi Antuna Campolonga, br. 10, fasc. VIIb, fol. 34—34r.

¹¹ K. Stošić, Galerija uglednih Šibenčana, Šibenik 1936, 21.

¹² Isto, 22.

¹³ M. Oreb, Samostan sv. Franje u Šibeniku, Radovi Inst. JAZU u Zadru, knj. 13—14, Zadar 167, 283.

¹⁴ Arhiv samostana Sv. Franje u Šibeniku, pergamena velikog formata, br. L.

¹⁵ F. Galvani, n. dj., T. VI.

¹⁶ U spomenutoj ispravi isti su grbovi samo što boja nije crvena.

¹⁷ Arhiv samostana Sv. Franje u Šibeniku, pergamena malog formata, br. XXXIII a.

¹⁸ Među njima bismo spomenuli redaktora šibenskog statuta Franju Ivanova (umro 1612) koji je preveo jedno od Marulićevih djela što se izgubilo, zatim pjesnika pohvale Šibeniku Petra Šimuna Divnića (umro 1600) pak pisca kandidijskog rata Franju Nikolina koji je studirao u Padovi, zatim Ivana Franjina (umro 1637) koji je išao u Bosnu s Franjom Budrišićem te su ostavili opis putovanja F. Rački, Prilozi za geografsko-statistički opis bosanskog pašaluka, Starine JAZU, knj. 14, Zagreb 1882, 173—195.

¹⁹ HAZ, Šibenski bilježnički arhiv, spisi Ilije Bonuarića, Fasc. I, fol. 116. God. 1464. 14. VII. Nikola Misić u ime svoje rodbine, kao fundator crkve Sv. Magdalene, pristao je da njen rektor bude Juraj Ciprijanov, što je izjavio i posljednjeg dana listopada (fol. 153).

²⁰ HAZ, Šibenski bilježnički arhiv, spisi Ilije Bonuarića, fasc. 1. fol. 116. Istoga dana (14. VII. 1464) kad je Juraj dobio crkvu Sv. Magdalene, šibenski

kanonik Ivan Prokopović imenovao ga za rektora kapele Sv. Marije na Zlarinu, a Juraj otac morao je to urediti sa šibenskim biskupom. Taj su izbor istog dana potvrdili u Zlarinu kod crkve Sv. Marije na njenom groblju fundator Jurjev otac Ciprijan u ime svojih sestara te članovi obitelji Misić i Tavilića dok je izbor potvrdio šibenski kanonik Petar Tolinić (fol. 116r). Deset dana poslije (24. VII) na imenovanje je pristao Ivan Doimi u ime svoje rodbine, i Juraj je uveden u posjed posebnim obredom: ušao je u crkvu noseći grane s plodovima, klekao ispred velikog oltara govoreći: »sit ad gloriam Dei omnipotentis et honore praefate Genitricis sancte Marie ac universe catolice fidei sis bonus rector ac sustentator haec capelle seu ecclesiae« i uz zvonjavu zvona uzeo ključeve kapele (fol. 117v—117r). Jurjev otac se obratio na Rim i dobio papinsku privolu 18. VIII 1464, a 10. VIII u Vodicama pristao je na davanje dužnosti rektora Jurju šibenski kanonik i arhidakon Petar Ivanov (fol. 124—128r). Međutim, javio se za istu službu i šibenski dakon Mijo Dragančić, ali nije dobio jer je Juraj bio već uveden u posjed (fol. 131—131r).

²¹ Divnić je htio 1508. godine osigurati prihode od komende ninske opatije Sv. Ambroza svom sinovcu Jakovu, kasnije svom nasljedniku na biskupskoj stolici, te ga je imenovao komendatorom (BAŠ, vol. 26, Vb, fol. 34—34r). Međutim, to je zabranio papa Julije II (1503—1513) koji je još 1506. godine odredio da prihodi idu ninskom kleriku Jurju de Baronelia koji je kao papin »familiar« stanovao u Italiji. Stoga je bilo uređeno da prihode opatije skuplja Martin Maladošić a dio će davati Baronelliju. Juraj je morao tri dana nakon primitka papina pisma predati komendu Martinu i Jurju (A. Theiner, Vetera monumenta..., T. I, Rim 1863, 553—554).

²² Zanimljivo je da je Juraj od svojih biskupskih prihoda (»obligatus est dare ducatos centum archiepiscopu Cremensy...« kako je mletački dužd javio 12. XI 1479. kada je naredio zadarskom knezu da ga uvede u biskupski posjed, a novac za nadbiskupa Creme morao je davati prokuratorima Sv. Marka dok se drukčije ne odredi (G. Praga, Atti e diplomati di Nona /1284—1509/, Archivio storico per la Dalmazia, XII) 1937, vol. XXIII, fasc. 133, 114—115).

²³ S. M. Traljić, Nin pod udarom tursko-mletačkih ratova, Radovi Inst. JAZU u Zadru, knj. 16—17, Zadar 1969, 529—548; Vj. Maštrović, Zadar i Nin u Zora-ničevo doba, Zad. revija XVIII/1969, br. 5, 336. piše kako za nepunih 70 godina u 14 turskih provala na zadarsko-ninskom području odvedeno je oko 7000 ljudi i oko 50.000 grla stoke.

²⁴ G. Praga, n. dj. 119—120.

²⁵ Isti, 123—124.

²⁶ BAŠ, vol. 18, fol. 61.

²⁷ BAŠ, Vol. 18, fol. 37—42.

²⁸ BAŠ, vol. 5, fol. 22.

²⁹ K. Bianchi, n. dj., 218.

³⁰ Isti, 217. i sl.

³¹ T. Matić, Hrvatski književnici mletačke Dalmacije i život njihova doba, Rad JAZU, knj. 231, Zagreb 1925, 280.

³² K. Bianchi, n. dj., 218; I. Petricoli, Osvrt na ninske građevine i umjetničke spomenike srednjega i novoga vijeka, Radovi inst. JAZU, u Zadru, knj. 16—17, Zadar 1969, 314.

³³ BAŠ, vol. 9. fol. 134.

³⁴ K. Stošić, Benediktinski samostan sv. Luce u Šibeniku, Šibenik 1939, 12.

³⁵ HAZ, Šibenički bilježnički arhiv, spisi Martina Campellis de Gaivanis, fac. Ib, fol. 3r.

³⁶ Isto, fasc. Ie, fol. 82—82r.

³⁷ HAZ, Šibenički bilježnički arhiv, spisi Niccolo de Rubeis, fasc. I, fol. 23.

³⁸ K. Stošić, Sela, 54, u tekstu piše da je taj podatak iz 1518. godine a u bilješcima, str. 59, donosi tekst iz Inventara bratovštine Nove crkve iz g. 1553—1662.

³⁹ Matricola dela Confraterne di Val-Verde, Inv. G., br. 3, 25; A. Supuk, Matricule bratovštine sv. Marije u Šibeniku iz godine 1431, Arhivski vjesnik, Zagreb XVII—XVIII/1974—75, 2.

⁴⁰ HAZ, Šibenički bilježnički arhiv, spisi Martina Campellis de Gaivani, fasc. Ie, 61r—62. Juraj je dobio dozvolu za oprost od Konstantina generala reda sv. Duha u Rimu te je podijelio potpuni oprost što je njihovu hospitalu podijelio 1489. godine papa Inocent VIII, a bula je izdana 1490. godine. Oprost je vrijedio kroz duhovsku osminu. Milostinja se skupljala u kutiju sa tri ključa, jedan je bio kod vikara crkve Miše Radinovića, drugi kod prokuratora drvo-djelca Tome Manditića a treći kod plemića Jeronima Simeonića. Novac se dijelio na dva dijela, polovina Hospitalu u Rimu a druga je išla crkvama Sv. Mariji novoj i Sv. Mariji Griblja. U toj prigodi upravu nad obim crkvama preuzeo je vikar don Mijo.

⁴¹ HAZ, Šibenički bilježnički arhiv, spisi Marzina Campellis Degevanis, sv. 26, fasc. Vb, fol. 33r—34. i 35r—36r.

⁴² Kalež spominje C. *Fisković*, Zadarski zlatar Mate Dragonić, Radovi Inst. JAZU u Zadru, knj. 13—14, Zadar 1967, 111. u usporedbi s tadanjim kaležima iz tog doba u Dalmaciji.

⁴³ K. *Bianchi*, n. dj., 217.

⁴⁴ D. *Farlati*, n. dj., 224.

⁴⁵ M. *Sanudo*, Odnosaji skupnovlade mletačke prama južnim Slavenom, Arkiv, knj. VI, Venecija 1863, 227—228; I. *Petricioli*, n. dj., 351.

BISHOP DIVNIĆ'S CHALICE AND MONSTRANCE IN ŠIBENIK

by Josip Ante Soldo

George Divnić (1475—1530,) the Bishop of Nin, is known by the letter he sent to the Pope Alexander VI after the tragical battle against the Turks on the Krbava Plain (1493), as well as by deeply moving verses written by the Renaissance poet Petar Zoranić on the occasion of his death. The bishop was a scion of an eminent Šibenik family, prominent in the social and cultural life of the city. As a young priest, he was appointed to serve in village churches being under the patronage of some Šibenik families. Even after becoming the bishop of Nin, he remained in touch with this region, particularly with the little church dedicated to St. Mary of Griblje (Garba) at Donje Polje and with the Madonna of Grace Fraternity (Val Verde). The bishop conferred his benediction upon the construction of the new Renaissance church in Šibenik, commissioned by the Fraternity, and facilitated the latter in taking over the little church at Griblje. His ties with Šibenik are also evident from his 1505 donation consisting of four chalices, for the following churches: St. Dominic, St. Catherine at Dolac, St. Mary Magdalen at Mandaljena. Only one of those four chalices has been preserved—the one from the new church—now kept in the episcopal treasury. Although the chalice possesses stylistical characteristics of the time of donation, it, however, shows traces of some later alterations. A monstrance, also kept at the same treasury, is adorned with luxuriant leaves and a medallion containing the coat-of-arms of the Divnić family. The motifs appearing on both the chalice and the monstrance being the same, which is also valid for the inserted parts, one might conclude that they can be dated from the time of the said donation.

It should be stated, however, that the so-called chalice was really a reliquary since two little branches shoot forth from the nodus carrying Gothic images of the Madonna with the Child and of St. Magdalene. The monstrance with rays, circular frame, and a cross, was later added.